

Cultuursensitieve zorg in de praktijk

Communicatie • Houding • Laatste
levensfase • Rouw

Waar de beweging begint

Wie ben ik?

- Samira El Moussaoui
- Verpleegkundige binnen Careyn
- Spreker over ouder worden, palliatieve/terminale zorg en cultuursensitieve zorg
- Auteur van de handreiking *Tot de laatste adem en daarna en Als verlies al begint bij leven*
- Initiatiefnemer van diverse maatschappelijke projecten
- Gedreven om moeilijke onderwerpen bespreekbaar te maken

Na deze workshop:

- Ben je je bewust van je eigen houding
- Kun je beter omgaan met cultuurverschillen
- Heb je praktische tools voor communicatie
- Weet je hoe je omgaat met rouw en de laatste levensfase

Even check-in

Wanneer voelde jij je voor het laatst onzeker in contact met iemand uit een andere cultuur?

Wat is cultuursensitieve zorg?

Cultuursensitieve zorg verwijst naar zorg die aansluit bij de, culturele achtergrond, normen, waarden, religie en leefwereld van de zorgvrager. Het doel is om zorg te bieden die niet alleen medisch verantwoord is, maar ook betekenisvol en passend voor de persoon.

Waar de beweging begint

Bewustwording en eigen houding

Iedere zorgverlener handelt vanuit een eigen referentiekader

- **stereotypen** → generalisaties over groepen
- **vooroordelen** → (vaak negatieve) oordelen
- **bias (onbewuste vooroordelen)** → automatische denkpatronen

In de zorg kan dit leiden tot:

- verkeerde aannames (“hij begrijpt het wel”)
- ongelijkheid in behandeling
- miscommunicatie

Waar de beweging begint

Gelijkheid versus rechtvaardigheid

Gelijkheid: iedereen hetzelfde behandelen

Rechtvaardigheid: zorg aanpassen op basis van behoefte

Rechtvaardige zorg betekent:

- differentiëren waar nodig (onderscheid maken)
- maatwerk leveren
- rekening houden met context en achtergrond

Waar de beweging begint

Communicatie en taalbarrière

- **verbale communicatie** (woorden) en **non-verbale communicatie** (lichaamstaal, mimiek, intonatie)
- Onderzoek binnen de communicatiewetenschap toont aan dat een groot deel van communicatie **non-verbaal** verloopt.

Een belangrijk concept is de **teach-back methode**

→ de patiënt herhaalt in eigen woorden wat hij heeft begrepen

Cultuur en gezondheidsbeleving

- **disease** → de medische diagnose
- **illness** → de persoonlijke beleving van ziekte

Culturele factoren beïnvloeden:

- Pijnbeleving, hulpzoekgedrag, vertrouwen in zorg, rol van familie

Dit vraagt van zorgverleners:

- Flexibiliteit, samenwerking met naasten, respect voor andere besluitvormingsprocessen

Waar de beweging begint

Laatste levensfase

Volgens internationale richtlijnen omvat palliatieve zorg:

- lichamelijke zorg (pijn, symptomen), psychische zorg, sociale ondersteuning, spirituele zorg
- Binnen cultuursensitieve zorg krijgt vooral de **spirituele en culturele dimensie** extra aandacht.

Factoren die verschillen per cultuur:

- visie op sterven, omgang met dood, rituelen, rol van familie, communicatie over het levenseinde

Voor zorgverleners betekent dit:

- afstemmen in communicatie om de juiste woorden te gebruiken, ruimte geven aan religieuze wensen, respectvol omgaan met rituelen

Waar de beweging begint

Rouw en verlies

Waar de beweging begint

Duale procesmodel

Belangrijk: rouw is niet lineair, mensen schakelen tussen deze twee processen

Voor zorgverleners:

geen oordeel over “juiste” rouw, ruimte geven aan diversiteit, aansluiten bij behoeften van de naasten

Communicatie diagnose

Rituelen laatste levensfase

Pijnbestrijding

Zelfreflectie en professionele houding

Zelfreflectie houdt in:

- kritisch kijken naar eigen handelen, bewust worden van eigen normen en waarden, bereid zijn om te leren en aan te passen
- Binnen ethisch handelen speelt dit een centrale rol:
- zorgverleners maken voortdurend morele afwegingen, eigen overtuigingen mogen zorg niet belemmeren

• Professionele houding betekent:

- openheid
- respect
- nieuwsgierigheid
- niet-oordelend handelen

Waar de beweging begint

Tot slot

Waar de beweging begint

Je hoeft niet alles te weten.

Maar je kunt wel altijd kiezen
om te luisteren, af te stemmen
en echt te zien wie er tegenover
je zit.

Vragen?

Neem contact met me op.
s.elmoussaoui@careyn.nl

Waar de beweging begint

Online evaluatieformulier

Waar de beweging begint

